

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre . . . 6 korona.
Egyes szám ára 4 fillér.

MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER:
szombaton és egyes rendki-
vüli alkalmakkor.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:
Városi közlevéltár (városház,
földszint 7. sz. ide küldendők
a kéziratok.

KIADÓHIVATAL:
Városi könyvnyomda-vállalat
irodája. Ide küldendők
az előfizetési díjak és hirde-
tések.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: VECSEY IMRE. ♦♦ Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS.

Kiadótulajdonos: A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.

A két új templom.

Városunk nagy területén élő református valós testvéreink egy része oly messze lakik a templomoktól, hogy vallásos kötelességének és szíve vallásos érzésének a nagy távolság miatt alig tehet eleget. Méltányos tehát a távolabb lakó hívek azon óhajtása, hogy mielőbb templomhoz jussanak, hol lelki üdülésre találhassanak. A presbiterium már régen foglalkozik két új templom építésének eszméjével és legutóbb tartott ülésében el is határozta, hogy az Árpád-téren és a Varga-utcán egy-egy templomot épít és ezen építéssel kapcsolatban a parókhialis köröket is szervezi.

Első sorban is az Árpád-téri templom felépítése szükséges, mert ennek a helynek nagy körzete van, melynek lakói igen messze esnek a város református templomaitól. A naponként fogyatkozó hitélet mécse bizonyára tápláló olajat fog nyerni ezen templom felépítésével, melyre nézve a fedezetet is kimutatta a presbiterium. A templom építésével természetesen parókhia is fog épülni ott rendes lelkeséssel, ahol a hívek lelki ügyeikben tanácsra találnak és nem lesznek kénytelenek egyházi ügyekben a város belső részébe fáradni.

Az új templom emelni fogja az Árpád-térnek nemcsak külső képét, hanem rendezetlen volta is gyökeres átalakuláson fog keresztülmenni. És erre szükség is van, mert ez a hely nemcsak forgalmas, hanem mintegy predesztinálva van fekvésénél fogva a fejlődésre. És ha bekövetkezik az az idő, hogy a huszárlaktanya felé lefektetik a vilamos vonalat, a város ezen része gyorsan ki fog épülni, meg fog szépülni és a városnak egyik legegészségesebb része lesz. Ezen helynek a rendezésével és emelésével bizonyára többet fogunk elérni, mint azokkal a soha helyre nem hozható telepekkel, melyek falusi gyűrűvel veszik körül városunkat és amelyek nem sokára nagy terhet fognak városunkra zudítani rendezetlen voltuk miatt.

A hívek lelki élete felett gondosan őrködő presbiterium a második új templomot a varga-utcai részen kívánja felépíttetni. Itt is szükség van egy új templomra és mivel erre is van fedezet a presbiterium által előterjesztett adatok szerint, kívánatos, hogy az Urnak ezen második hajléka is mielőbb felépüljön.

A presbiterium ülésén szóba jött az is, hogy a kistemplom mellett levő egyházi épületek is használtassanak ki. Szerencsés gondolatnak nevezhetjük ezt a tervet, mert való igaz, hogy okos és körültekintő befektetéssel jövedelmező épületeket lehetne emelni a város központján, főleg most, mikor küszöbön van a lakásinség. Az egyház minden körülmények közt jó üzletet csinálna ezen telkek be- és felépítésével, másrészt az építő iparnak is nagy szolgálatot tenne, végül a piacutcai rész csinosításához nagyban hozzájárulna modern építkezésével.

És mi hisszük, hogy azok a buzgó, lelkes férfiak, akik ma Debreczen város református híveinek lelki vezérei, mielőbb felépítik az Ur szentelt hajlékait és alkalmat adnak a vallásos szíveknek a vallással összefüggő keresztyén erények gyakorlására.

A városi takarékpénztár.

Lapunkban több ízben felvetettük egy városi takarékpénztár létesítését. Bebizonyítottuk, hogy ezen intézet nálunk is épp úgy be fog válni, mint ama városokban, melyekben ezeknek jövedelme nagy segítségére van a város gazdasági és kulturális fejlődésére. A városi takarékpénztár megvalósítása a Tanács munkaprogramjának egyik fő pontja és ha ezen terv megvalósul, Debreczen egy oly jövedelmi forráshoz jut, melyből, ha azonnal nem is, de idővel sok üdvös eszmét valósíthat meg.

A jog és pénzügyi bizottság f. hónap 23-ikán tartott ülésében foglalkozott ezen kérdéssel. A javaslat Vecsey Imre főjegyző tollát dicséri. Javaslatának előterjesztése alatt részletesen megvilágította a városi takarékpénztár felállításának szükségességét. Javaslatát a következőkben adjuk közre:

„A városi takarékpénztár üzleti tőkájéül felajánlja és átadja a debreczeni italmérés kártalanítására az államtól kapott, a házipénztárnál őrzött 2.778,100 korona értékű kötvényét oly módon, hogy annak azon kamatjövödelme, melyet az államkincstár a házipénztárnak fizet, ezutánra is biztosítatik. E célból a közgyűlés mondja ki ezen állampapír devinkuláltatását s ezt a belügyminisztertől kérje.

Az összes alapok és alapítványok tőkái és kötvényei egyelőre azok kivételével, amelyekre végrendelet, vagy alapító oklevél másként nem intézkedik, mint betét adassék át kezelés végett a városi takarékpénztárnak annak kimondásával, hogy azok kevesebb jövedelmet a város házipénztárának nem hozhatnak, mint amennyit jelenleg jövedelmeznek.

A város és a gyámpénztár összes pénzei betétként, illetve cheque számlán a városi takarékpénztárban helyeztessenek el.

Mondassék ki, hogy a takarékpénztár idegen betéteket bármily összegben elfogad, amelyekért a város összes vagyonával felelős. Az üzletkört illetőleg hatalmaztassék fel a városi takarékpénztár, hogy üzletkörébe minden, a bankügylet köréhez tartozó üzletágot felvehet. Így foglalkozhat jelzálog köl-

esőnök, váltókölcsonök adásával, visszleszámolások, telkek és értékpapírok vételével és eladásával stb.

A szervezést illetőleg:

A városi takarékpénztár közgyűlése a városi törvényhatósági bizottság közgyűlése. Minden évben egyszer és pedig február hó második felében e célból közgyűlés tartatik, ahol a mérleg és költségvetés bemutatatik. A közgyűlés választja az igazgatóságot, a felügyelő bizottságot és az ügyvezető igazgatót. Szükség esetén rendkívüli közgyűlés tartatik. Szóval a közgyűlés mindazon jogokat gyakorolja, amelyek a bankok és részvénytársaságok közgyűléseit a kereskedelmi törvény értelmében megittetik.

Az igazgatóság elnöke a város mindenkori polgármestere, alelnöke a törvényhatóság szakértő tagja, aki tulajdonképeni ügyvezető elnök. Ezeken kívül 6 tag és pedig kettő a városi tanács, 4 a bizottsági tagok közül választva. Az alelnök 6 évre választatik, a többi tagok 6 évre, de az igazgatóság fele 3 évenként kilép. Aki elveszti törvényhatósági bizottsági tagságát, megszűnik az igazgatóság tagja lenni.

A felügyelő-bizottság elnöke a város mindenkori főszámvévője. Ezenkívül 4 tag és pedig 2 a tanács, 2 a bizottság tagjai közül választva. A felügyelő-bizottság tagjai szintén 6 évre választatnak, fele azonban 3 évenként kilép. Aki elveszti biz. tagságát, megszűnik a felügyelő-bizottság tagja lenni.

Az ügyész és jogtanácsos a város mindenkori t. főügyésze. Az ügyvezető igazgatót a közgyűlés által életfogytiglan választja.

A hivatalnokok és szolgák az igazgatóság által választatnak.

*

A bizottság tagjai örömmel fogadták a javaslatot. Márk Endre példákat hoz fel a külföldi nagy városok köréből, melyeknek meg van az ilyen intézetük. Drezdának pl. olyan takarékpénztára van, melynek betétjei 150—200 millióra rugnak. A legmelegebben ajánlja az ügyet a bizottság figyelmébe.

Dr. Tüdös János elfogadja az előadói javaslatot, de csak oly formában, hogy ez és a nyomában fakadó közgyűlési határozat csak alapja leendő a létesítendő takarékpénztárnak.

Tehát az előadói javaslat nem fogadható el teljes egészében. Elvi határozatot a bizottság nem hozhat. A nem érintett fontos részleteket a közgyűlés által kiküldött bizottság lesz hivatva kidolgozni a megfelelő információk alapján. Teljes szívvel és lélekkel hiva a városi takarékpénztárnak, melyet Debreczen városának önmaga iránti kötelessége felállítani. Indítványt nyújt be, hogy mondja ki a közgyűlés, hogy az elnöki előterjesztésre a bizottság javasolja a városi takarékpénztár felállítását, mely működését legkésőbb 1910 január elsején kezdje meg, a regále-kötvények feloldását a minisztertől eszközölje ki s küldjön ki a tanács négy, a közgyűlés kebeléből 12 tagot, mely bizottsággá alakulva, készítse elő a takarékpénztár tervét és alapszabályáról és működéséről harminc nap alatt tegyen jelentést, úgy, hogy az a jövő áprilisi közgyűlésen tárgyalható legyen.

A javaslatot a bizottság élénk helyesléssel és egyhangú lelkesedéssel elfogadta.

Iparművészeti kiállítás Debreczenben.

A debreczeni kereskedelmi és iparkamara, az Országos Magyar Iparművészeti Társulat közreműködésével Debreczenben Husvétkor iparművészeti kiállítást rendez. A kiállítás április hó 7. délelőtt 10 órakor nyílik meg, nagy ünnepséggel és április hó 21-ig lesz nyitva.

Az iparművészeti kiállításnak két csoportja lesz. Egyik az Országos Iparművészeti Társulat vándorkiállítása, melynek anyaga főleg kerámia, üveg, bronz-plasztika, himzés, szövés és csipke készítményekből áll. Különösen feltűnést fog kelteni e csoportban a Zsolnay világhírű gyárának csodaszép gyűjteménye. Igen szép bronzszobrok és remek üvegek, továbbá a csetneki csipke, — Kriesch-féle szőnyegek stb. adnak kiváló érdekességet e csoportnak.

A kiállítás másik csoportjában kizárólag a debreczeni kamarakerületből való műiparosok készítményei lesznek összegyűjtve. E csoport részleteiben különösen gazdag lesz a lakásberendezési osztály terme, melynek 8 interieur és középült pompás hall lesz megépítve; teljesen felszerelt modern lakást fog e csoport bemutatni: előszobát, társalgót, szalont, uridolgozót, ebédlőt, hálót és konyhát. Az egész teljesen modern és művészi tervek után, kiváló iparosok kezéből kerül ki és a legfejlettebb külföldi iparcikkokkal sikerrel veheti föl a versenyt. Az interieurökön kívül e nagyteremben számos külön butodarab lesz, köztük szép írószekrények, toalettekészletek, angol bőrbutorok, szoborállványok, likórszekrények stb. A lakásberendezési osztálynak már külső képe is művészi és pompás látványosság lesz, mely Györgyi Dénes építőművész izlését dicséri.

A debreczeni kamarakerület anyagának második osztálya a fémipari csoport lesz; vert vasművi rácsok, virágtartók, órák, lámpák stb.

A harmadik osztály a népművészet és háziipar anyagát mutatja be. Itt lesznek a máramarosszigeti pompás gyapjuszóttos szőnyegek, himzések; a földmivelésügyi miniszter hegyvidéki kirendeltségének szmirna szőnyegek; a mezőturi, kunszentmártoni fazekasok edényei, a szücsök remekbe himzett bundái, a debreczen-vidéki népfaragta dolgok.

A negyedik csoport a késimnkek gyűjteménye. Itt a debreczeni kiváló nőipariskola legszébb himzéseit mutatják be; ugyanitt lesznek a bőrdíszművesek (Dávidházy, Antalfy, Debreczen) bőrvésztű, bőrintaria és bőrbatik munkái.

A kiállítás, úgy a jelentkezések nagy számát, mint a bejelentett tárgyak tömegét tekintve, méreteiben is jelentős lesz; a bemutatott és szakszerűleg felülbírált pompás tervek után ítélve pedig színvonala a rendes vidéki kiállításokat messze felülhaladja.

A debreczeni kamara a kiállításon megjutalmazandó iparosok kitüntetésére pompás domborképet mintázott egy jónevű szobrászszal és azt bronz és ezüst-plaketté vereti.

Kitüntetést ad ezenkívül az Országos Iparművészeti Társulat is.

A kiállítás mindenképen feltűnést keltő gyűjteményei megtekintését előre is ajánljuk a művelt közönségnek, melynek ez alkalommal módjában lesz meggyőződni, hogy a magyar iparos is képes lesz felvenni a versenyt a külföld legfejlettebb műiparával is. Másrészt ajánljuk a kiállítást a tanulni és haladni vágyó iparosságnak, melynek számára minden legkisebb részlete gazdag okulást nyújthat.

A kiállítás megnyitó ünnepélye a Kereskedő Társulat disztermében lesz. Az ünnepély után nyílnak meg az udvari kapuk és térhet a közönség az udvari épületekben, a nagy tornateremben, öltöző, zeneterem és áruisme muzeum termeiben elhelyezett kiállításba.

A kiállítás naponta d. e. 9—12. és d. u. 3—6 óráig lesz nyitva. A belépti-díj személyenként 80 fill.

Városi közgyűlés.

Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottsága folyó hó 26-ikén tartotta rendes közgyűlését *Weszprémy Zoltán* főispán elnöklésével. A közgyűlésen a bizottsági tagok a szokottnál nagyobb számban jelentek meg és élénk részt vettek az ügyek tárgyalásánál.

A közgyűlést három óra után megnyitván a főispán, üdvözli az egybegyűlt bizottsági tagokat és érintve a tárgysorozat fontosabb pontjait, bejelenti, hogy indítvány érkezett be, melyben a szervezeti szabályrendelet és ezzel kapcsolatos fizetésrendezés ügye megsürgetendő volna a belügyminiszteriumnál. Miután pedig a folyó évi költségvetésben az új fizetések be vannak állítva, az indítványt azt javasolja és óhajtja, hogy a fizetési különbség drágasági pótlék czímen január 1-től visszamenőleg utaltassék ki. A közgyűlés az indítványt elfogadta és a fizetésrendezés jóváhagyásának megsürgetésére a miniszterhez küldöttséget meneszt.

A közgyűlés ezután megkezdte a tárgysorozat pontjainak letárgyalását a következőkben:

1. Polgármesteri jelentés január és február hóról.

Határozat. A közgyűlés a polgármesteri jelentést tudomásul veszi. Ezen pontnál Márk Endre bizottsági tag a Hortobágy hasznosításának ügyét szorgalmazza. Kovács József polgármester jelenti, hogy a Hortobágy öntözése ügyében tárgyalások folynak.

2. Ügyhátrány-jegyzék.

Határozat. A közgyűlés az ügyhátrány-jegyzéket tudomásul veszi.

3. Zemplén vármegye átirata a Rákóczi-háznak Borsiban felépítése és Rákóczi Ferenc fejedelem szülőházána az állam által megvétele iránt az országgyűlés képviselőházához intézett feliratának támogatása iránt.

Határozat. A közgyűlés Zemplén vármegye feliratát hasonló szellemű felirattal támogatja.

4. Bars vármegye átirata az önálló magyar jegybank felállítása iránt az országgyűlés mindkét házhoz intézett feliratának támogatása iránt.

Határozat. A közgyűlés Bars megye átiratát hasonló szellemű felirattal támogatja.

5. A törvényhatósági joggal felruházott polgármesteri értekezletnek átirata a katonai és beszállásos törvény módosítása iránt a belügy- és kereskedelmi miniszter urakhoz intézett feliratának támogatása iránt.

Határozat. A közgyűlés az átiratot hasonló szellemű felirattal támogatja.

6. A magyar városok országos kongresszusa előkészítő bizottságának meghívója a folyó év május hó 21. és 22-én Budapesten tartandó egyetemes ülésére.

Határozat. A közgyűlés a jog- és pénzügyi bizottság, valamint a városi tanács javaslatára nem lép be a fenti egyesületekbe és annak kongresszusán, miután ehhez a városnak semmi érdeke sem fűződik, nem vesz részt.

7. A helybeli kereskedelmi és iparkamara kérelme a debreczeni iparművészeti kiállításra 1500 korona hozzájárulás iránt.

Határozat. A közgyűlés a jog- és pénzügyi bizottság, valamint a városi tanács javaslatával egyetértőleg, az iparművészeti kiállítás költségeihez 1000 koronával járul.

8. Választott bizottsági tagok 1909. évi névjegyzékének bemutatása.

Határozat. A közgyűlés a bemutatott névjegyzéket tudomásul veszi és azt a belügyminiszterhez felterjeszti.

9. Tisai főügyész helyettesítése a közigazgatási bizottság fegyelmi választmányába az 1909. évre,

Határozat. A közgyűlés a főügyész helyettesítésére a közigazgatás fegyelmi választmányába Dóczy Emil dr. tiszti alügyészt küldi ki.

10. A központi választmányba két tag választása.

Határozat. A központi választmányba a közgyűlés Tóth Emil dr. első aljegyző és Csanak János bizottsági tagot, országgyűlési képviselőt választja meg.

11. A városi museum igazgatójának és felügyelőbizottsága tagjainak megválasztása.

Határozat. A közgyűlés a muzeumi bizottság és városi tanács javaslatára a museum igazgatójává Löfkovits Arthur eddigi igazgatót, tagjaiul Ferenczy Gyula dr.-t., Jászay Rezső dr.-t., Kertész Jánost, Komlóssy Arthurt, Kozma Lászlót, Löfkovits Mártont, Megyesy Pál dr.-t., Sesztina Jenőt, Török Pétert és Tüdős János dr.-t választotta meg a közgyűlés tagjai közül, míg a közgyűlés kebelén kívül álló érdeklődők és szakértők közül Öreg Jánost, Pálffy Józsefet, Papp Károly dr.-t és Sárvány Lőrincet. A bizottságnak hivatalból tagjai Magoss György t. főügyész, Aczél Géza főmérnök, Roncsik Lajos főszámvevő Koncz Ákos főlevéltáros, Löfkovits Arthur igazgató, Zoltai Lajos muzeumőr.

12. Ösv. Krassula Mátyásné tulajdonát képező Hadházi-ut 11. sorszámú házasteleknek megszerzése felett névszerint való szavazás.

Határozat. A közgyűlés a Krassula Mátyásné ingatlanának megvételét elhatározta és a megvételre vonatkozó első ízben történő szavazást megejtette.

13. Tanácsi javaslat a közművelődési ház helyének kijelölése és felépítése tárgyában.

Határozat. A közgyűlés Komlóssy Arthár, Cziffer Nándor, Márk Endre, Freund Jenő dr., Domahidy Elemér, Révi Nándor dr., Löfkovits Arthur, Csurka István és Aczél Géza hozzászólása után, mellőzve a halasztási indítványokat, szótöbbséggel elhatározta, hogy a közművelődési házat a Komáromy-ház telkén építi fel. (Sok híve volt azon véleménynek, hogy a kulturház a Péterfia-utca és Ferencz József-ut szögletén helyeztessék el. Tekintve, hogy a telekrész olcsóbb volt volna, nem csodálkozunk a kisebbség véleményén, valamint azon bizottsági tagok is takarékosági szempontból nyilatkoztak, tiz a Hatvan-uteai telken kívánta a kulturpalotát felépíteni. Szerk.)

14. Ugyanaz, a városi takarékpénztár felállítása iránt.

Határozat. A közgyűlés a városi takarékpénztár felállítását elvből kimondja és ennek szervezésére bizottságot küld ki a következő tagokkal: Kovács József polgármester elnöklésével: Komlóssy Arthurt, Falk Lajost, Kenézy Gyula dr.-t, Kernhoffer Józsefet, Löfkovits Arthurt, Márk Endrét, Poroszlai Lászlót, Tüdős János dr. t, Szántó Sámuel dr.-t, ifj. Schvarcz Vilmost és fenyéri Zádor Lajost.

15. Ugyanaz, a város általános csatornahálózatának kiépítésére szükséges 600,000 korona költségnek póthitelként engedélyezése tárgyában.

Határozat. A közgyűlés a városi tanács javaslatát, mely szerint a csatornahálózat kiépítésére még 600,000 korona szükséges, megszavazza.

16. Ugyanaz, a légszeszgyár bővítése és az ezzel felmerülő költségek engedélyezése iránt.

Határozat. A közgyűlés a légszeszgyár kibővítésére szükséges összeget megszavazza. Ezen ügygel kapcsolatban Freund Jenő dr. azt indítványozza, hogy a légszesz árát szállítsa le a közgyűlés 1910 január 1-től. *Debreczeni Jenő* gázgyári igazgató nem ellenzi a gáz árának leszállítását, ez azonban csak később történhetik meg, még pedig akkor, ha a villamos világítás jövedelmezősége kimutatható lesz.

A közgyűlést 3/8 órakor főispán ur berekesztette és ennek folytatását f. hó 27-ére tűzte ki, melyről azonban lapunk zárta miatt csak a jövő héten számolhatunk be.

Körrendelet.

14.174. szám.
III-1.

M. kir. földmivélsügyi miniszter.

Valamennyi városi és vármegyei törvényhatóságnak.

Kérdés merült fel, hogy a sertésvészes sertések husának vizsgálatára, illetőleg közfogyasztásra bocsátására nézve a husvizsgálat tárgyában 1908. évi 54.300. sz. alatt kiadott rendeletem vonatkozó szakaszai miképp értelmezendők.

Ezen kérdésre vonatkozólag a törvényhatóságot tudomásul és a szükséges utasítások kiadása céljából a következőkről értesitem:

Sertésvész esetében, ha az állati testen tetemes lesoványodás, vagy súlyos, általános megbetegedés jelei észlelhetők, a husvizsgálati rendelet 75. §-ának 10. pontja értelmében az egész állati test közfogyasztásra alkalmatlan. Viszont a 77. §. 10. pontja értelmében sertésvész esetén, ha az állati testen tetemes lesoványodás, vagy súlyos, általános megbetegedés jelei nem észlelhetők, közfogyasztásra csakis az elválogatott husrészek alkalmatlanok.

Ennélfogva a sertésvésznek általános megbetegedés nélkül jelentkező eseteiben az állati test, az alkalmatlannak jelzendő testrészek kivételével, idézett 77. §. alapján teljesen szabadon bocsátható közfogyasztásra.

Vagyis azon esetekben, amelyekben általános megbetegedésre utaló tünetek nélkül észlelhető a sertésvész, tudvalevőleg a betegség idült, valamint megállapodott régi esetei, amikor hevenygyulladásra utaló tünetek hiánya mellett csakis hurutos tüdőgyulladás, vagy a bél gyógyuló fekélyei, illetőleg a különböző szervekben betokolt elsajtosodott góccok, valamint a savóshártyák összenövésai állapíthatók meg. De ide sorolhatók még a betegség olyan heveny jellegű alakjai is, amikor a bőr kivételével más szervben bonctani elváltozás nem észlelhető és az állatok húsá és szalonnája sem mutat a rendestől eltérő elváltozást.

Ellenben e rendelet 78. §. B. 2. pontja szerint a sertésvészes sertések húsá közfogyasztásra csak feltételesen bocsátható, ha az állati testen tetemes lesoványodás, vagy súlyos általános megbetegedés jelei nem észlelhetők. Ennélfogva a heveny jellegű és általános, bár nem súlyos megbetegedés jeleit mutató sertésekből nyert zsir is csak feltételesen bocsátható forgalomba, mert habár a kiolvasztás által emberi fogyasztásra alkalmassá tett ily zsir nem is rejt magában egészségi ártalmakat, szabadforgalomba mégsem utalható, mivel beteg állatokból származik, amelyek szalonnája mindig mutat objektív elváltozásokat, miért is az ebből előállított zsir a szabadforgalomban levő egészséges sertések zsirjával nem tekinthető azonos értékűnek.

Ha azonban a sertésvészes megbetegedés heveny ugyan, de sem tetemes lesoványodás, sem súlyos általános megbetegedés jelei nem észlelhetők (l. 75. §.

10. pontját) és ha nem csupán a betegség idült jellegű esetei, vagy nem csupán a betegség megállapodott esetei, maradványai, avagy nem csupán a betegség heveny jellegű, de egészen enyhe és kizárólag a bőrre szorító esetei állapíthatók meg, ez esetben az elváltozásokat nem mutató testrészek, valamint a szintén ép szalonna és zsir minden korlátozás nélkül bocsátható közfogyasztásra.

Felhivom a törvényhatóságot, hogy ezen rendeletem közhírré tétele, illetőleg végrehajtása iránt megfelelően intézkedni sziveskedjék.

Budapest, 1909. évi március hó 4 én.

A miniszter helyett:

Ottlik s. k.,
államtitkár,

15.438/III-1.sz.

M. kir. földmivélsügyi miniszter.

Folyó évi január 29-én 14.801. sz. a. kelt rendeletem kapcsán értesitem a törvényhatóságot, hogy Budapestre folyó évi február havára felrendelt husvizsgálói tanfolyam vezetők e hó végével a múlt évi 106.723. sz. a. kiadott szervezési szabályzat 10. §-ában előírt egységes kiképzést meg fogják szerezni.

Ehhez képest Budapest, Győr, Komárom, Pécs, Pozsony, Sopron, Szatmárnémeti és Zombor th. j. f. városok, továbbá Brassó, Eger, Eperjes, Esztergom, Fogaras, Gyulafehérvár, Losonc, Máramarossziget, Nagyszombat, Nyitra, Szombathely és Veszprém r. t. városok köztársasági laikusok részére tartandó husvizsgáló tanfolyamok megkezdhetők lesznek.

Felhivom ennélfogva a törvényhatóságot, hogy a törvényhatóság területén megfelelő módon tegye közhírré, miszerint azok kik a husvizsgálói képesítést elnyerni óhajtják, a husvizsgálat kiképzésére szolgáló tanfolyamok szervezeti szabályzatának 3. §-a értelmében ezen köztársasági nézve kijelölt tanfolyam vezetőknél azonnal jelentkezhetnek.

Budapest, 1909. március 3-án.

A miniszter helyett

Ottlik,
államtitkár.

Magyar földbirtokpolitika.

Fontosabb törvényt még nem hozott ez az országgyűlés, mint amelyen a telepítési és parcellázási törvényjavaslat, amely, reméljük, hamarosan benne lesz törvénykönyvünkben. Évszázadok hibás politikáját kell jóvá tennünk. Mődünk és alkalmunk van hozzá, tehát csak azon fordul meg mindez, hogy érettek vagyunk-e olyan politikát kezdeni, amellyel elleneink előtt tiszteletet biztosítunk magunknak. Nem szabad többé könnyen, még kevésbé könnyelműen átsiklálni ezen kérdésen, mert következményeiben olyan bajok számozhatnak, amelyek éppen eleget lennének a mi sorsunk teljes megpecsételésére.

Alkalmam volt közel két évtizeden át tanulmányozni Magyarország gazdasági rendszerét, birtokforgalmát, nemzeti és népességi elhelyezkedésének irányát, de alkalmam volt a kivándorlás szülő-okát is kikutatni, továbbá tapasztalni a magyar nép jogos óhaját, kívánságát és különösen a középosztály rohamos pusztulását, és valamennyi kérdésnél észlelni egyuttal azokat az okokat, amelyek előidézői voltak a mi gazdasági bajainknak. Egytől-egyig arra a meggyőződésre juttattak, hogy a bajok számai szorosán összefügnék a magyar földbirtokviszonyokkal. Birtokpolitikánk a hetvenes évektől kezdve nem

volt céltudatos és még kevésbé volt nemzeti; birtokosaink ki voltak és ki vannak szolgáltatva az erősebbeknek, akik azonfelül hogy hitelképesebbek, könnyen bele is mehettek a birtokok összevásárlásába és ezzel azután gyors tempóban fejlesztették is a birtokok csere-bérlését és természetesen még gyorsabban előmozdították az idegenek térfoglalását éppen azon a vidéken, ahol a föld nélkül maradt magyar őspolgár mintegy szárnyaszegetten összeesett, és megmaradt roncsaival kivitorlázott Amerikába.

Nem kellett hozzá nagy idő, nem is több, mint csak egy évtized és már közel 2·5 millió katasztrális hold volt idegen és üzletemberek kezén; egy újabb évtized ismét közel 1·5 millió katasztrális holdat juttatott az idegenek és üzletemberek kezére. De ekkor már körülbelül egy millió lakost veszítettünk a kivándorlás által, hogy azután, amikor még három millió katasztrális hold jutott az idegenek és az üzletemberek kezébe, továbbá 1·5 millió lakost, töbnyire munkabíró, erős, egészséges embert vi-szitsünk!

Tért vezetett a magyar paraszt, a középbirtokos és a magyar mágnás is; az ország színének és javának egy része földönfutó lett ugyanakkor, amikor az idegenből idetelepedett parasztmunkára is alkalmas üzletember fogta kezébe az ekeszarvát és az idegenből ideszármazott új dzsentri és nagybirtokos is különféle jogcimen birtokot vásárolt a tulterhelte vált középs- és nagybirtokokból.

A nyolcvanas években még csak száz idegen honos középs- és nagybirtokos volt Magyarországon és már 1900-ban több mint ötszáz. És idegenből jött kisbirtokos ezer telepedett itt le.

A hetvenes években még 6 millió katasztrális holdon magyar állampolgárok voltak a középbirtokosok, 1880-ban azonban már csak 5 millió katasztrális holdon és husz év után alig 4 millió katasztrális holdon, ugyanakkor, a mikor a hetvenes években alig volt idegen országbeli középbirtokos, és már 1880-ban több mint 400,000, illetve 1900-ban közel egy millió katasztrális holdon gazdálkodtak idegen honosok Magyarországon

Magyar mágnásaink, akik a hatvanas években még közel 7 millió katasztrális holdnak voltak az urai, már a nyolcvanas években hat millióra és 1900-ban 5·5 millióra szálltak alá, hogy tért engedjenek ugyancsak az idegen invázióknak, mely a nyolcvanas években már közel egy millió katasztrális holdat vásárolt össze és 1900-ig kiegészítette 1·7 millió katasztrális holdra.

A magyar plutokrácia is kivette részét a földbirtok mobilizációjából, mert alig hogy az első néhány család birtokvásárlásra adta volt magát és fényes eredményt ért el vele, terjedt ez a törekvés, mint a lavina. Volt ugyanis ekkor már elég sok olyan eladósodott birtok, ahol csak dobszót lehetett hallani. A hetvenes és nyolcvanas évek között 500–600 ezer katasztrális holdon már új földesurakat talált a hiteles följegyzés, a nyolcvanas évek elején pedig 1·2 millió katasztrális holdon és 1900-ban 1·8 millió katasztrális holdon.

És hogy ha az 1900. esztendő fordulójára nem viszi a földbirtok kérdését s ki nem derül vala, hogy a magyar parasztnép a föld hiánya miatt szökik édes szülőhazájából, ahol reá nézve a megélhetési viszonyok oly erősen megnehezültek, éppen mert földhöz nem juthatott még tőkéje árán sem, kétségtelen, hogy az üzletemberek és az eladósodott középs- és nagybirtokosok földbirtokaikból olyan sok föld, mint amennyi, nem jutott volna fölparcellázásra.

A középs- és nagybirtok tehát területileg folyton jobban összezsugorodott és mert alig lett volna más mód remélni a helyzet javulását, szükség volt erre a törvényre, mert hiszen ahol parcellázás történt is, ott a paraszt eddig nagy hasznát alig látta, mivel méregdrága áron jutott új földjéhez. Amíg tehát az új törvény nem veszi át szerepét a nemzetérdekű gazdaságos birtokrendezésben, mindaddig Magyarország nem is fogja tudni lerázni parazitáit, azokat az itt gyökeret vert elemeket, amelyek miatt oly nagy fölzudulás mutatkozik az egész országban.

Bölcsébbet, szebbet és hatalmasabbat ennél a törvényjavaslatnál a nemzet egyhamar nem alkothat. Minden részében minden sorában a magyar faj iránt való forró szeretet nyilvánul meg.

Hirek.

— **Szabadságon.** Oláh Károly kulturtanácsnok egészségének helyreállítása végett egy hónapi szabadságra furdőre utazott. Távollétében a kulturügyeket Vecsey Imre főjegyző és Tóth Emil dr. első aljegyző fogják végezni.

— **Kálvin-émlék.** Erőss Lajos, a tiszántuli ref. egyházkerület püspöke, a következő meghívót küldte szét: Három évvel ezelőtt mozgalom indult meg Debreczenben arra nézve, hogy Debreczenben, mely a múltban a magyar kálvinizmusnak legerősebb védbástyája volt, s amelyet tradíciói nemcsak a tiszántuli reformátusoknak, hanem sok tekintetben az összes magyarországi reformátusoknak is középpontjává avattak: a magyar kálvinizmusnak valami hathatós emlék létesíttessék. A mozgalom megindító Kálvin születésének négy-százados évfordulóját kívánják megragadni arra, hogy az eszme megvalósuljon. Szűkebb körű előkészítő-bizottság alakult f. évi január hó 24-én, mely egy bizottság alakítását készítette elő. Felkérem tehát cimedet, hogy a nagy bizottságnak f. évi március 28-án, délelőtt 11 órakor a városháza nagytermében tartandó alakuló gyűlésén megjelenni és hathatós munkájával közreműködni sziveskedjék arra nézve, hogy az újabb kor szokása szerint mi magyar kálvinisták látható emlékművel is kifejezzük őseink hagyományaihoz való törhetlen ragaszkodásunkat.

— **Protestáns estély.** A debreczeni theologiai ifjuság holnap délután öt órakor tartandó protestáns estélyen Gergely Antal mezőturi ref. lelkész is közreműködik. Az est iránt igen nagy az érdeklődés.

— **Kongresszus.** A Székely Szövetség az idei kongresszusát június 1-én fogják megtartani városunkban. A kongresszuson előadók lesznek: Bethlen István gróf, Ferenczy Géza dr., Brázay Zoltán országgyűlési képviselő, Sebes Dénes kir. kuriai tanácselnök és Darkó Jenő dr. tanár. A kongresszus tagjai ez alkalommal a Hortobágyot is megtekintik.

— **Telekértékesítés.** A debreczeni kölcsönössegélyző egyesület a városnak felajánlotta megvételre az Arany Bika mellett levő telket. A jog- és pénzügyi bizottság a közgyűlésnek javasolja a megvételt és egyben felkérte a városi tanácsot, hogy ezen telek értékesítéséről hat hónapon belül adjon javaslatot.

— **Panasz a villamos és gázvilágítás ellen.** Márk Endre bizottsági tag a jog- és pénzügyi bizottság ülésén felemlítette, hogy a villamos világítás gyöngye és a gázvilágítás fénye is esett. A bizottság elnöke válaszában kijelentette, hogy intézkedni fog a tanácsnál a bajok megszüntetése ügyében.

— **A vágóhid kibővítése.** A jog- és pénzügyi bizottság előtt megfordult a vágóhid kibővítésének ügye. A bizottság a kibővítési javaslatot pártolólág terjeszti a közgyűlés elé oly módon, hogy ezekre a munkálatokra 375,000 koronát szavazzon meg a közgyűlés, a városi tanács pedig szerezze be az ország vágóhidjainak tarifáit miheztartás végett.

— **A kulturpalota ügye.** A kulturház felépítésének ügyét tárgyalta a héten a jog- és pénzügyi bizottság. Aczél Géza főmérnök ismertette az ügyet, előadván, hogy eddig három hely jött kombinációba a kulturház helyére vonatkozólag és pedig a Piac-utca 26., 28. sz. telek, a régi Komáromy-ház és a hatvanutcai telek, hol most a muzeum áll. Nézete szerint különböző okokból a helyek egyike sem alkalmas, hanem azt ajánlja, hogy a kulturház a Péterfia és Ferencz József-ut sarkán épüljön fel. A javaslat felett nagy vita keletkezett. Fejér Ferenc dr. nem tartaná helyesnek a kulturháznak a város végén való felállítását, ellenben javasolja, hogy bocsátkozzék a város tárgyalásba azon csoporttal, mely hajlandó volna a Piac-utcai telkeket megvenni 500,000 koronáért úgy, hogy azon kulturpalotát építene. Ennek ellenében azt kéri, hogy a kulturpalota alsó helyiségeit negyven évig ingyen bírná és ezen idő eltelté után az épületet átbocsátaná a város tulajdonába. Komlóssy Arthur a Hatvan-utcai, Révi Nándor dr. a Hartstein-féle telket, Márk Endre a Kossuth-utcai Komáromy-ház telket, Freund Jenő dr. szintén ez utóbbit ajánlja a kulturház helyéül. Elnök a vita berekesztése után szavazásra teszi fel a kérdést, a bizottság nagy többsége az ügyet azon javaslattal terjeszti a közgyűlés elé, hogy a kulturpalota a Komáromy-ház helyén épüljön fel.

— **Esztergom pótadója.** Esztergom város polgármestere a napokban terjesztette be a város vagyoni viszonyairól szóló jelentését. Ebből azt látjuk, hogy a város 119% pótadóval van megterhelve. A városra tehát ugyancsak ráférne az állami segítség.

— **Halálozás.** Erdei Pál törvényhatóságunk több éven át volt tagja, a függetlenségi párt tagja folyó hó 24-én, életének 49-ik évében elhunyt.

— **Jelentés a debreczeni muzeum 1908. évi működéséről.** Zoltai Lajos muzeumőr szerkesztésében most jelent meg a városi muzeum 1908. évi működéséről és állapotáról készült gondos és széles szaktudásról tanuskodó jelentés. A jelentésről a Muzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelő-sége is nagy dicsérettel emlékezett meg és mi igazán örülünk, hogy muzeumunk jövője ily gondos kezekbe van letéve. A jelentés kimerítően foglalkozik az intézet működéséről, gyarapodásáról, felölve a legkisebb momentumokat is, melyek a muzeum mult évi életében előfordultak. A füzet a Zoltai Lajos ügyes keze által rajzolt rajzokkal van ékítve. A muzeum vétel és ajándékozás útján szépen gyarapodott. A könyv- és kéziratár 1058, a régiségtár 1581, a néprajzitár 410, a szépművészeti gyűjtemény 112 darabbal gyarapodott. Az összes gyarapodás tehát 3161 drb. A muzeum bevétele 9060 kor. 81 fill., kiadása 8539 kor. 37 fill., pénztári maradvány 521 kor. 44 fill. A muzeumot igen sokan látogatták. Az állami és városi támogatáson kívül az intézet egyik legnagyobb Mecenása a muzeum igazgatója *Löfkovits* Arthur, aki nagy alapítványával mintegy megteremtője lett a városi muzeumnak. A füzet végén az olvasó nagy lelki élvezettel olvashatja Zoltai Lajosnak a

parlaghi templom dombján, a zámi templom dombján végzett ásatásokról szóló, tudományos szinten álló jelentését.

— **Az első szónokvizsgálat.** Solymosi Elek színművész, a debreczeni színiiskola igazgatója tanítványaival április 1-én délelőtt 10 órakor mutatja be az első szónok-vizsgálatot, melynek meghallgatására ezuton is felhívjuk olvasóink figyelmét.

— **A hirlapírás köréből.** Móricz Pál, a jeles író, a hirlapírás mestere átvette a „Debreczen“ szerkesztését, miután ezen tisztról Szathmáry Zoltán lemondott. Meg vagyunk győződve, hogy a Móricz Pál jeles és tiszta tolla nagy hasznára lesz közügyeinknek és ebben a tudatban őt melegen üdvözljük.

HIRDETÉSEK.

110. sz. ü. b.

Hirdetmény.

Debreczen sz. kir. város szegényügyi bizottsága a fenti szám alatt hozott határozata folytán pályázatot hirdet a városi szegényház szükséges fedezése céljából 60 drb. nyári vászon kabát, 60 drb. nyári vászonnadrág, 100 drb. szalmazsák, 100 drb. párnahaj, 100 drb. férfi ing, 100 drb. lábravaló és 50 drb. női kötény zárt ajánlati versenytárgyalás útján beszerzésére.

Kötelesek pályázók zárt leveleikhez a fenti vállalati ruhaneműek mintáit bemutatni, s azokat a vállalat darabonkénti egységár megjelölésével kitüntetni.

A szállítandó fehéreneműek és ruhaneműek mind hazai gyárból került kelméből állítandók elő.

Bánatpénz gyanánt a zárt ajánlatok felbontásáig 50, azaz ötven koronát készpénzben, vagy pedig ily összeget tartalmazó takarékkönyvecskében tartoznak a versenytárgyalásban résztvevő pályázók a biz. Elnök ur kezeihez letenni, vagy pedig ezen összegnek vagy az összeget tartalmazó takarékpénztári könyvecskének a házipénztárba történt letételét igazolni.

Az ajánlati kérvények Oláh Károly tanácsnok bizottsági elnök urhoz intézendők (városháza 26. sz. alatti szoba) s a f. évi április hó 3-ik napjának déli 12 órájáig beadandók, mivel a később beérkezett ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

A szállítandó ruhaneműek mintái Kiss Lajos szegényházi gondnok urnál az intézeti telepen megtekinthetők.

A bizottság a szállítandó ezen ruha- és vászoneműek egységárai és azok minősége tekintetében fenntartja magának szabad elhatározási jogát.

Debreczen, 1909 március hó 16.

A városi szegényügyi bizottság.